

En mer praktisk skolehverdag for alle elever
ved bruk av nærmiljøet som læringsarena

Læring i friluft for alle

Kurs nr 1
26.-27. september 2023
Ishavskysten friluftsråd

Dag 1. Læringssteder i nærmiljøet rundt skolen

- Kl. 10.45 – 11.00 Servering av kaffe/te og frukt
- Kl. 11.00 - 11.30 Velkommen og presentasjon
- Kl. 11.30 – 12.45 Læring i friluft – et teoretisk grunnlag. Gruppearbeid (IGP).
- Kl. 12.45 – 13.30 Lunsj
- Kl. 13.30 – 14.30 Læring i friluft – et teoretisk grunnlag. Oppsummere gruppearbeidet og dele gruppas tanker i plenum.
- Kl. 14.30 – 15.15 Praktiske aktiviteter ute. Åtte skoler presenterer en aktivitet hver – bli kjent leker.
- Kl. 15.15 - 16.45 Læringssteder i nærmiljøet rundt skolen. Nettsteder og sjekklister. Skolevis arbeid med kartet og registrering av læringssteder.
- Kl. 16.45 – 17.15 Oppsummering av dagen og presentasjon av mellomperiodeoppgaven.
- Kl. 17.30 Ut på tur
- Kl. 19.30 Middag
- Kl. 20.30 Film ca 30 min: Foredrag med Arne Nikolaisen Jordet om anerkjennelse i skolen – en forutsetning for læring. Kveldsaktivitet, badstue, samling rundt bålet.

Velkommen på kurs

- Mål: Deltakerne skal etter endt kurs ha kunnskap om, erfaring med og lyst til å bruke nærmiljøet som læringsarena
 - LIF like naturlig som andre undervisningsmetoder
 - Ressurslærernes rolle - samspill med friluftsrådet
- LK20 og ønsker om mer læring i friluft i hele skole Norge
- Formen på kurset

Gjennomføring

- **Høsten 2023:** Kartlegge gode læringssteder i nærmiljøet
- **Våren 2024:** Finne ut hva vi kan gjøre på læringsstedene i ulike fag/trinn
- **Høsten 2024:** Dybdelæring ved bruk av læringsstedene
- **Våren 2025:** Samarbeid med mennesker i nærmiljøet
- **Høsten 2025:** Formidling

Hva ønsker vi å oppnå?

- Å nå kompetansemål utenfor klasserommet
- Stedsbasert læring – undersøke virkeligheten i virkeligheten
- Alt fra korte halvtimesøkter til heldagsopplegg
- Forarbeid, hoveddel og etterarbeid
- Vi skal bygge opp en base med uteopplegg for skolens uteområder som kan brukes av alle.

LIF – et teoretisk grunnlag

- **Gruppearbeid: 7 grupper, 4-5 pers per gruppe**
- 11.30 – 11.35 Introduksjon til gruppeoppgaven
- 11.35 - 11.55 Hver leser teksten og reflekterer selv
- 11.55 - 12.10 Dele maks tre momenter fra teksten med gruppa. Maks 3 min pr person.
- 12.10 - 12.45 Oppsummere gruppas tanker og planlegge en enkel presentasjon for de andre i gruppa.
- 12.45 – 13.30 Lunsj
- 13.30 - 14.30: Dele gruppas tanker i plenum, ca 7 min pr gruppe.

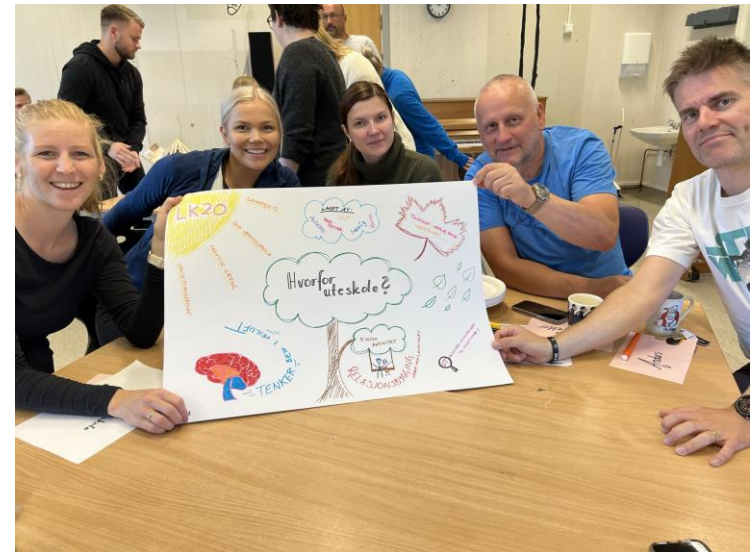

UT

Når man planlegger undervisning:

- Hva? (mål og innhold)
- Hvordan? (metodikken)
- Hvorfor? (overveielser, begrunnelser)
- **Hvor?**

Hvor skjer den beste læringen?

Hvordan bli en god LIF-skole?

- Bli kjent med læringsstedene utenfor skolen
- Føle at man er trygg med å ta elevene med ut – mestrer det
- Tid til planlegging
- Ha gode læringsopplegg som virker
- Lett tilgjengelig utstyr
- Lett tilgang på opplegg
- Være aksept for LIF i hjem og på skolen

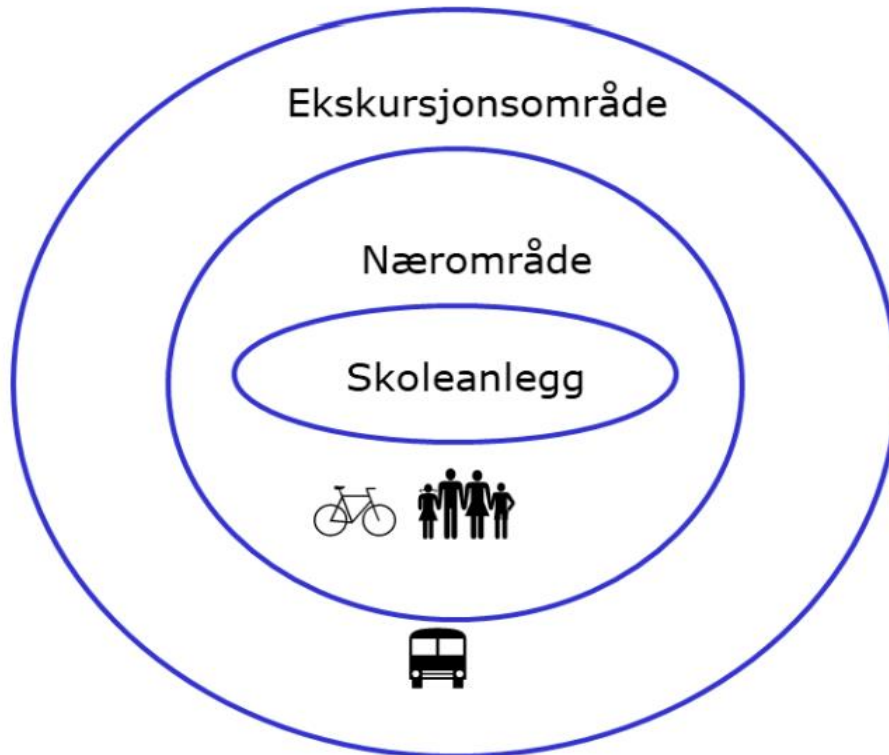
Bli kjent med skolens nærmiljø og lokalsamfunn

Ulike typer læringssteder/-kilder i nærmiljøet:

- Steder der vi kan flytte læringsprosessen ut
- Steder som kan brukes som kunnskapskilde
- Lokale samarbeidsaktører (en bedrift el.l.)

Læringsressurser i nærmiljøet rundt skolen

Steder

Mennesker

Alt skal med!

Fase 1: Alt vi finner og vet om skal merkes på kartet.

Gi det et nummer på kartet og skriv i tabellen

Fase 2: «Kursfolkene» vurderer hva som ikke skal på plakaten

Fase 3: Kartet designes og trykkes som plakat i str ca 0,6 m x 0,85 m

Fase 4: Tillegg og rettelser kan skje ved behov senere år

Gruppearbeid

- Arbeid skolevis videre med kartleggingen av læringsstedene rundt skolen deres.
- Bruk nettsteder og sjekklister.

Mellomperiodeoppgave

- 1) Fullføre kartlegging av læringssteder
- 2) Gjennomføre stedsbasert læring som metode i undervisning.
 - Gjennomfør det ferdig planlagte opplegget, gjerne med justeringer, sammen med 1-2 lærere på trinnet/teamet ditt.
 - Avtale med friluftsrådet om/hvis vi skal være tilstede ved gjennomføring av opplegget på skolen din.

Arne N. Jordet på video

<https://www.ishavskysten.no/seminar-klasserommet-utenfor-med-arne-n-jordet.6328748-321661.html>

Dag 2. Stedsbasert læring som metode

Kl. 08.15 - 09.00	Stedsbasert læring som metode
Kl. 09.00 - 09.15	Digitale tips til læringsopplegg
Kl. 09.15 - 10.00	Praktiske aktiviteter ute. Åtte skoler presenterer en aktivitet hver.
Kl. 10.00 – 11.30	Gruppearbeid. Planlegg et læringsopplegg med stedsbasert læring som metode. Gruppevis: 1-4, 5-7, 8-10. 3 per gruppe. Trekk lapp.
Kl. 11.30 – 12.15	Lunsj
Kl. 12.15 – 13.15	Presenter læringsoppleggene med stedsbasert læring som metode, for hverandre.
Kl. 13.15 – 13.30	Oppsummering og avslutning

Stedsbasert læring

- Det man kan lære av stedet man er på.
- Kvaliteten på stedet er en kunnskapskilden.
- Læringen skjer utenfor det vanlige klasserommet.
- Kvaliteten til området skaper autentisk læring. Lærer om det **ekte**.

Stedsbasert læring

- Læreren tar med elevene til et **konkret** sted som gir elevene en kunnskap de ikke vil få i klasserommet.
- Stedet er valgt for å konkretisere læringstema, f.eks et marint avfall, spesielt kulturminne, en landformasjon, bedrift, sykehjem, etc.

Læring skjer best ved å prøve på ordentlig i den virkelige verden:

På dette stedet er snøskavelen kunnskapskilden ☺

Andre steder som gir læringen merverdi:

- Bekk
- Bjørkeskogen
- Seljeskogen
- Maurtua
- Sandfjæra
- Fuglekassen
- Minnesteinen
- Krigsminnet
- Kirkegården

Flere steder med læringsverdier:

- Bedrifter
- Institusjoner
- Handel
- Samferdse
- Teknologi
- Naturen
- Kulturminner
- OSV...

Sjekkister læringssteder og digitale kilder

Sjekkliste læringssteder i nærmiljøet

I samband med registrering av alle mulige læringssteder og fagmiljø/læringsressurser som finnes i skoleens nærmiljø, kan man bruke denne listen og undersøke om det finnes slike steder hos dere.

<p>Bygninger Bygninger som er vernet eller fredet Bygninger eldre enn 1900 (SFRMA)</p> <p>Bygninger bygd i perioden 1900 – 1940 Bygninger bygd i perioden 1940–1940 Bygninger med sosial bygningstyp Bygninger som det er knyttet historier til Bygninger med ulike funksjoner: utvilo, lag, SFO, brookskap, hvelver, fengsel, domstol, aviredeksjon osv. Områdets eldste bygning Områdets høyeste bygning</p> <p>Kulturminner Synlige(materielle) Kulturminner eldre enn 1537 (verne) Samiske kulturminner Minnesmerker Gravplasser Spør etter gamle veier/ferdsløyper Spør etter gamle bygg og anlegg Spør trær (bartrækking, saven) Spør i landskapet (tormveier, steinlegger, slåttmark) Kjøllemygg Gamle boplasser Krigsminner Havnkylinger Bergkunst SAKUNNSG Fengselanlegg Gamle vannanlegg Grøfter Gamle søppelplasser</p> <p>Utrynlige(immaterielle) Stedsnavn Steder det er knyttet historier til Funnssteder for historiske gjenstander</p> <p>Natur Dyrtier: fra i tiden Steder med ulike bergarter Steder der det vokser ulike trær: Furu, seje, bjørk, osp, og, rogn Plantefelt (hår ble det plantet?)</p>	<p>Værnemidler Vann, pyttar, bekker med kulper, stryk og fossar, gressplasser Ulike myrrområder Steder å spille "myrjobb" Steder der hestehoven og kultivelsen kommer først om våren Grotter og hellere Stånmener og berg Landskapsformer skapt av bre eller vann Maurtuer Vannleider Froskedammer Områder med lav og moser Råne trær/gammaskog Blotoper for ulike fuglearter/dyr/blomster Røstegryn: Sten, sand, svaberg Fjære der vi finner snegler, krabber, lagg, tare Stikkplasser Fuglettelplasser Områder med grus, leire, mold, berg eller stein Naturfenomen som rara steiner eller trær</p> <p>Tekniske illustrasjoner Gjærbrukstasjoner Kraftstasjoner Transformatoranlegg Master med sendere Klokkesnegg Vannrensingsanlegg Vannstasjoner</p> <p>Hæringsliv Lag – byskisse av alle slag Froskedambedrifter Fra avis til fjern</p> <p>Tjenesteyting av alle slag Fra design til helse</p> <p>Offentlige fagmiljø Landbruk Skogbruk</p>
---	---

Sjekk ut hva du kan finne av læringssteder rundt din skole i digitale kilder:

<https://www.norgeskart.no/>
Her finner du bl.a. stedsnavn, fastmerker, basestasjoner og du kan lage høydeprofiler
<https://kilden.nbibio.no/>

Her finner du bl.a.:

- arealinformasjon som skog, myr, bonitet,
- informasjon om landskapet som f.eks skogveier
- informasjon om reindrift som trekkveier, samlingplasser o.a.
- informasjon om skog med rekkeblotoper, freds og bruede omr. o.a
- informasjon om gårdsbruk(driftsarter)

<https://www.kulturminnesok.no/>
Her finnes alle registrerte kulturminner eldre enn 1537, men også en del andre kulturminner av nyere årgang.
<https://kulturpunkt.org/>
En database med kulturminner samlet av lokale museer
<https://temekart.lve.no/>
Her finner du informasjon om strømledninger, trafostasjoner, kraftanlegg med tunneler og demninger, brattstier, snøskredkart, regulerte elver mm
<https://hoydedata.no/>
Her finner du flyfoto over nærmiljøet der all vegetasjon er borte og du kan studere landskapsformen på jakt etter hemmeligheter.
<https://st.no/>
Her er informasjon om merke turveier, turhytter og turmål
<https://dit.vegevesen.no/>
Her finner du trafikkinformasjon som ladestasjon, regionale turistveier, ferjebåer, rasteplasser o.a.
<https://www.artsdatabanken.no/>
Her finner du informasjon om hvilke fugle- og dyrearter som er registrert i skolens nærmiljø
<https://www.norgebilder.no/>
Her finner du flyfoto fra ulike tider over skolens nærmiljø
<https://www.ngu.no/geotopiske-kart>

Stedsbasert læring

- Friluftsrådernes landsforbund definerer det slik: «Stedsbasert læring bygger på prinsippet at barn og ungdom får en større forståelse av å lære om virkeligheten i virkeligheten – om naturen i naturen, om samfunnet i samfunnet. Kunnskapen settes inn i en relevant kontekst». (FL, 2008).

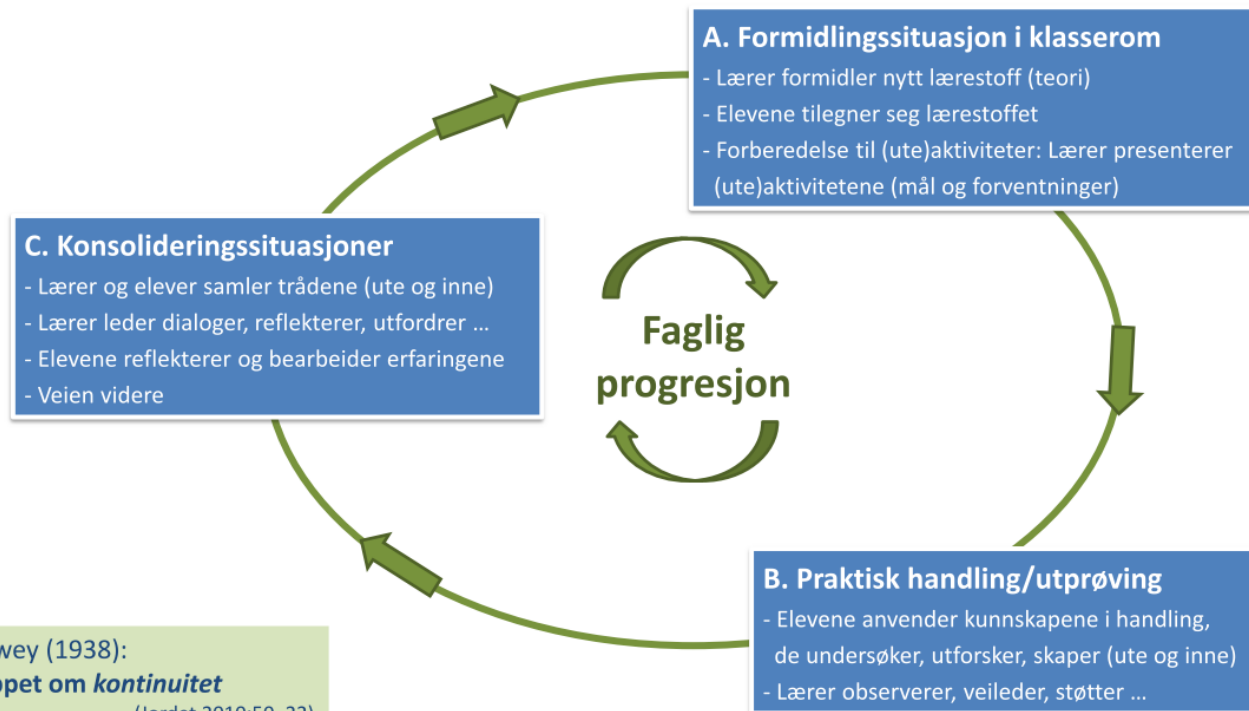

Naturen innbyr til undring og
nysgjerrighet

Hvordan gjennomføre stedsbasert læring?

Prinsipper for god undervisning: Kombinerer 3 lærings situasjoner

(Jordet 2010:203)

Jfr. Dewey (1938):

Prinsippet om kontinuitet

(Jordet 2010:50. 22)

Sammenhengen mellom aktiviteten i klasserommet og aktiviteten på læringsstedet

1. Forberedelse (inne)
2. Aktivitet (ute)
3. Etterarbeid (inne)

Hvordan få dette til å fungere i praksis? - Et spørsmål om klasseledelse.

- Lærer må formidle tydelige **forventninger** til elevene.
- Det må være et tydelig **innholdsmessig (faglig) fokus**.
- Elevene må vite nøyaktig:
 - **Hva** de skal gjøre.
 - **Hvordan** de skal gjennomføre oppgaven.
 - **Hvorfor** de skal gjøre det.
- Særlig viktig i **praktiske læringsaktiviteter ute**.
- Det er **lærerens ansvar** å kommunisere dette **TYDELIG** slik at elevene oppfatter det og med positive forventninger til alle elevenes deltakelse.

Lærerens **ANERKJENNELSE** av elevene er klasseledelsens «jordsmonn»

Nettsteder med ideer/verktøy og opplegg for aktiviteter i friluft, læring i friluft og stedsbasert læring:

Norske

www.stedsbasertlæring.no
www.friluftsråd.no/om-fl/publikasjoner/bestillingssider-for-publikasjoner
www.skoleskogen.no
www.skoleveven.no
www.miljolare.no
www.natursekken.no
www.speding.no/speiderprogram/speiderbasen
www.4h.no/aktiviteter/prosjekter
www.naturfag.no/laringsressurser/lp_sok.html
www.friluftsliv.no/aarshjul-for-uteskole
<https://undervisningstips.com/category/uteskole>
www.undervisningsmetoder.com/naturfag
www.fiskesprell.no
www.skogkurs.no/lms
www.energiveven.no
www.skoglekene.no
www.skoleideer.no
www.udeskole.nu
www.barnehage.no/emne/uteaktiviteter
www.forskerfrø.no
www.kongleposten.no

Norske forts.

www.naturoggardsbarnehager.no

<https://www.o-skolen.no>

<https://www.tryggtrafikk.no/skole/4-7-trinn/sykkelopplaering/sykkelpreve-i-skolegarden/>

<http://aktivitetsbanken.no/ski/ovelser/>

<https://www.skiforbundet.no/contentassets/46e930fd22014151824d29fe0c80a92f/goy-pa-ski-aktiviteter-for-barn-og-unge.pdf>

<https://aktivitetskassen.no/lek-pa-isen/>

Svenske

www.skogeniskolan.se

www.naturskyddsforeningen.se/skola

www.utenavet.no

www.naturskola.se

Danske

www.skoven-i-skolen.dk/kategori/aktiviteter

www.udeskole.dk

www.udinaturen.dk

UT

Lag opplegg - gruppearbeid

- Planlegg et læringsopplegg med stedsbasert læring som metode. Fordelt på trinnene: 1-4, 5-7, 8-10.
- 2-3 pers pr gruppe
- I læringsopplegget skal følgende momenter være tilstede:
 - tittel på opplegget
 - sted
 - fag/tema
 - trinn
 - kompetansemål
 - forarbeid
 - utearbeid
 - etterarbeid/tid til refleksjon
 - utstyr
 - tid
- Etter lunsj presenter vi læringsoppleggene for hverandre.

Lykke til!

Mellomperiodeoppgave

- 1) Fullføre kartlegging av læringssteder
- 2) Gjennomføre stedsbasert læring som metode i undervisning.
 - Gjennomfør det ferdig planlagte opplegget, gjerne med justeringer, sammen med 1-2 lærere på trinnet/teamet ditt.
 - Avtale med friluftsrådet om/hvis vi skal være tilstede ved gjennomføring av opplegget på skolen din.

Oppsummering og evaluering

- Hva har vært bra?
- Hva kan forbedres?